

**ANALIZA ODABRANIH ANOTACIJA
KNJIGA ZA MLADE U SLOVENIJI OBJAVLJENIH
U RAZDOBLJU OD 2017. DO 2022.**

**THE ANALYSIS OF THE SELECTED ANNOTATIONS
OF BOOKS FOR YOUNG PEOPLE IN SLOVENIA PUBLISHED
IN THE PERIOD FROM 2017 TO 2022**

Nina Jamar

Suradnica, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijske vede
in knjigarstvo, Filozofski fakultet, Univerza v Ljubljani
ninajamar@gmail.com

UDK / UDC: 027.022:028.2-
053.6“2017/2022“(497.4)

Prethodno priopćenje / Preliminary communication
<https://doi.org/10.30754/vbh.66.1.1009>

Primljeno / Received: 1. 10. 2022.

Prihvaćeno / Accepted: 20. 3. 2023.

Sažetak

Cilj: Nastojalo se što dosljednije odrediti odgovarajuće strukturne elemente za pisanje anotacija za književna djela za mlade odrasle čitatelje. *Također je cilj bio odrediti razlike među* anotacijama za mlade odrasle čitatelje objavljene u priručnicima za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade i na portalu Dobreknjige.si.

Pristup/metodologija: Kao metoda istraživanja korištena je analiza sadržaja. Oabrano je šezdeset anotacija namijenjenih mladim odraslim čitateljima iz priručnika za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade i šezdeset anotacija s portala Dobreknjige.si. Shema kodiranja sastojala se od četrnaest strukturnih elemenata. Anotacije su podijeljene u pojedinačne rečenice, a svakoj rečenici dodijeljen je odgovarajući strukturni element ili elementi.

Rezultati: Anotacije su u prosjeku sadržavale šest strukturnih elemenata. Najčešći su sljedeći strukturni elementi: opis djela, književni lik, tema, okolnosti nastanka djela i

druge posebnosti djela, ocjena i autor. Razlika među anotacijama s portala i anotacijama iz priručnika uglavnom se ogleda u duljini anotacija.

Ograničenja: *Istraživanje je bilo ograničeno na anotacije koje su pripremili knjižničari.*

Praktična primjena: Rezultati istraživanja pomoći će knjižničarima koji objavljuju anotacije u priručnicima za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade i na portalu Dobreknjige.si.

Društveni značaj: Anotacije su također važne jer, između ostalog, predstavljaju jedan od načina na koji mladima ili drugoj zainteresiranoj javnosti možemo predstaviti svijet književnosti.

Originalnost/vrijednost: *Rad želi utvrditi moraju li se anotacije prilagoditi određenim vrstama čitatelja ili je moguć standardizirani oblik anotacija.*

Gljučne riječi: anotacije; knjižničari; narodne knjižnice; Slovenija

Abstract

Purpose: The paper aims to identify appropriate structural elements for writing annotations intended for young adults. We also wanted to identify if there are any differences between the annotations from the guides for reading quality youth books and the annotations from the portal Dobreknjige.si.

Approach/methodology/design: For the purposes of this research the content method was used. Sixty annotations for young adults from the guides for reading quality youth books and sixty annotations from the portal Dobreknjige.si were included in the research. The coding scheme consisted of fourteen structural elements. They were divided into sentences and then the corresponding structural element or elements were assigned to each sentence.

Findings: The annotations included in the research on average contained six structural elements. Most commonly, the annotations included the following structural elements: description of the literary work, characters, theme, circumstances of the origin of the literary work and other features related to the work, evaluation, and author. The differences between annotations from the guides and those from the web portal manifested mainly in the length of the annotations.

Research limitations/implications: The research was limited only to annotations prepared by librarians.

Practical implications: The findings of the research will be useful for librarians who publish annotations on the portal Dobreknjige.si, as well as for writing guides for reading quality youth books.

Social implications: The annotations are also important because, among other things, they represent one of the ways in which we can present the world of literature to young adults or other interested public.

Originality/value: The paper offers valuable insights into weather annotations should be adapted to certain types of readers, and is it possible to have a standardized form of annotations.

Keywords: annotations; librarians; public libraries; Slovenia

1. UVOD

Primjećuje se da je sadržajno označavanje književnih djela u slovenskim knjižnicama tradicionalno ograničeno na UDK oznake. UDK oznaka važna je prije svega zbog rasporeda knjižničkog fonda. Čitatelji književna djela pronalaze tražeći među policama, dok se knjižničari pri savjetovanju čitatelja o izboru knjiga moraju osloniti prvenstveno na svoje osobno poznavanje knjižničkog fonda (Šauperl, 2012: 287).

Zbog više sadržaja i posebno zbog velike knjižne produkcije, anotacije mogu uvelike pomoći knjižničarima i čitateljima s tim problemom. U istraživanju smo se nastojali usredotočiti na anotacije koje slovenski knjižničari pripremaju za književna djela namijenjena mladim odraslim čitateljima. Anotacije su odabrane s portala Dobreknjige.si (2022) te iz priručnika za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade koji svake godine izdaje Pionirska – Centar za književnost za mlade i knjižničarstvo, Gradska knjižnica Ljubljana (slov. *Mestna knjižnica Ljubljana*) (2022). Svrha je istraživanja utvrditi strukturne elemente za književna djela namijenjena mladima koja su pripremili slovenski knjižničari. Metodom analize sadržaja željeli smo utvrditi strukturu koja će navedenoj skupini čitatelja pružiti najprikladnije informacije o književnim djelima. Naši nalazi mogu knjižničarima omogućiti veću dosljednost opisa u knjižničnim katalogima i bibliografijama. To će poboljšati pouzdanost dobivanja relevantnih rezultata pretraživanja. Knjige na portalu i u priručnicima osim anotacijama opremljene su ključnim riječima. Uz pomoć softvera Sketch Engine (2022) provjerili smo koje su riječi najčešće među ključnim riječima.

Tu se postavlja pitanje tko su mladi odrasli čitatelji. Općenito, radi se o mladima starijima od 14 godina. To se također odnosi i na naše istraživanje. Priručnik za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade dijeli čitatelje na nesamostalne i samostalne čitatelje. Nesamostalni čitatelji imaju tri potkategorije: za najmlađe, za djecu predškolske dobi i za početno čitanje. Tri potkategorije imaju i samostalni čitatelji: 2 – za osnovno samostalno čitanje, 3 – za napredno samostalno čitanje, 4 – za kritičko samostalno čitanje (Zajedno, (slov. *Skupaj*) 2021: 36). A u sustavu COBISS primjenjuju se sljedeće dobne skupine: b – predškolska, 0 – 5 godina (C), c – škol-

ska, 5 – 10 godina (C), d – školska, 9 – 14 godina (P), e – školska, adolescentska, stariji od 14 godina (M) (COMARC/B, 2022). Mladi odrasli čitatelji (14+) u literaturi se različito nazivaju. Izrazi kao „mladi odrasli čitatelji“, „mladež“, „adolescenti“ u našem slučaju smatraju se sinonimima. Radi se o različitim nazivima za istu dobnu skupinu.

2. ANOTACIJE

Definicije anotacija vrlo su različite. Anotacije mogu pisati sami autori (ispravci, dopune, komentari) ili čitatelji (komentari na tekst koji je napisao autor) (Agosti, Bonfiglio-Dosio and Ferro, 2007). Anotacija može biti:

- kratak opis (koji se sastoji od nekoliko riječi ili rečenica), objašnjenje ili čak kritički komentar teksta koji je dodan naslovu (Weil, Zarembler and Owen, 1963: 86–87; ANSI / NISO Z39.14-1997, 1997: 1; Ilich 2007: 6)
- napomena, objašnjenje ili komentar dodan referenci (Skolnik, 1979: 217; ISO 214:1976, 1976: 1)¹
- kratka napomena o temi ili sadržaju izvornog dokumenta, što ponekad uključuje i kritičku ocjenu dokumenta u smislu njegove primjenjivosti na određenu kategoriju korisnika (Merriam-Webster, 2013; Mihajlov and Giljarevski, 1975: 47)
- kratak tekst sličan sažetku koji se od sažetka razlikuje po važnoj osobini: dok sažetak nikada ne sadrži informacije koje ne bi proizašle iz samog djela, anotacija može donijeti i informacije iz drugih izvora (književne kritike mogu govoriti i o autorima, nagradama koje je djelo dobilo i drugim obilježjima književnog djela) (Šaupperl, 2007: 99)
- napomena napravljena s administrativnom funkcijom koja može biti navedena i na poledini dokumenta (na pravnim dokumentima) (Agosti, Bonfiglio-Dosio and Ferro, 2007)
- primjedba, bilješka, zemljišnoknjižni upis (Ilich, 2007: 6).

S knjižničarskog stajališta važno je da anotacija može nadopunjavati opis bibliografske jedinice. J. Logar (1970: 29–30) navodi da s podacima o vanjskoj strani jedinice, njezinom nastanku, načinu reprodukcije, pismu, jeziku, paralelnim naslovima, anotacija daje podatke o ocjenama i izvješćima o jedinici, tumači naslov ili daje naslov izvornika, a može navesti i dijelove i općenito informirati o sadržaju, o navedenim osobama, mjestima, objektima koje bibliograf može unijeti u popis tema, o znanstvenom dometu, političkom, filozofskom ili kulturnom usmjerenju opisane jedinice. Poželjno je da redosljed podataka u anotacijama

¹ Primjerenost standarda provjerava se svakih pet godina. Pod revizijom je 2022. godina. Cf. <https://www.iso.org/standard/4084.html>

bude konstantan jer u protivnom mogu postati nepregledne, što se osobito odnosi na detaljne anotacije u retrospektivnim bibliografijama knjiga za starija razdoblja.

Za knjižničare je također važan postupak uključivanja anotacija u zapise koje stvaraju u sustavu COBISS ili u slovenskom nacionalnom knjižničnom informacijskom sustavu s uzajamnom katalogizacijom i uzajamnom bibliografsko-kataloškom bazom podataka COBIB. Knjige koje unosimo na internetski portal Dobreknjige.si i koje su uključene u priručnike za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade imaju zapise u sustavu COBISS. Povezanost portala Dobreknjige.si i zajedničke bibliografsko-kataloške baze podataka COBIB obostrana je. Jednim klikom čitatelj može ući u katalog s portala ili iz kataloga na portal.

Katalozi narodnih knjižnica već su u ranim godinama dvadesetog stoljeća često uključivali napomene (npr., radi pojašnjenja nejasnih naslova, pružanja dodatnih informacija o sadržaju opisanih knjiga). Nakon Prvog svjetskog rata, padom tiskanog kataloga, takve su anotacije ograničene na biltene novih knjiga (Bowman, 2007).

2.1. Anotacije za književna djela

Istraživanje anotacija može biti vezano za taksonomiju „sažetaka romana“ (anotacija) na temelju empirijskih nalaza. Takav je primjer istraživanja predstavio Saarti (2000). Pregledani su sadržajni opisi književnih djela s naglaskom na romane. Podaci za empirijski dio istraživanja prikupljeni su u finskim narodnim knjižnicama. Cilj istraživanja bio je istražiti kako korisnici knjižnica i knjižničari opisuju romane te utvrditi postoje li i kakve su razlike i sličnosti među njihovim sažecima. Sažeci su kategorizirani u četiri kategorije: tematski sažeci, kulturno-povijesni sažeci, subjektivni ili osobni sažeci te kritički sažeci.

Istraživanje anotacija može biti vezano i za proučavanje strukturnih elemenata sadržanih u anotacijama. Postavlja se i pitanje razlikuju li se strukturni elementi u anotacijama ovisno o tome tko ih piše (izdavači, knjižničari, teoretičari književnosti i čitatelji). Šauperl i suradnici (2007: 102) analizirali su anotacije koje je do 5. siječnja 2006. izradila skupina knjižničara iz celjske regije i koje su bile dostupne na početnoj stranici Središnje knjižnice Celje pod ikonom „Preporučujemo!“: Iako je svrha tih anotacija potaknuti korisnike na čitanje, a ne nužno na objektivno predstavljanje sadržaja, bile su prikladne za ovu analizu jer ukazuju na attribute kojima knjižničari pridaju dovoljno veliku važnost. Od 66 anotacija nastalih od 3. listopada 2003. do 15. prosinca 2005. odabrano je deset kritika objavljenih u *Delu* i *Mladini*. U oba slučaja korištene su elektroničke verzije novina, besplatno dostupne na internetu. U analiziranim anotacijama i književnim kritikama uočeno je 13 atributa, tj. strukturnih elemenata. Ti atributi bili su tema, iskustvo, žanr, ocjena, autor, književni lik, mjesto, drugo djelo, opis djela, nagrade, vrijeme, struktura. Šauperl (2012) je također utvrdila da anotacije romana koje su napisali čitatelji

u internetskoj knjižari Amazon.com, na internetskom savjetodavnom servisu LibraryThing i u okviru promotivnog projekta Primorci čitaju (slov. *Primorci bere-mo*) najčešće sadrže imena autora i književnih junaka, zemljopisna imena i naslove djela, vremenski okvir priče i oznaku književne vrste. Njihova ocjena romana ogleda se u mišljenju, analizi ili recenziji. Spominju i nagrade, a čitatelji vrlo često iznose i vlastita iskustva s romanom. Romani se često povezuju s nastavcima, zbirkama ili na neki drugi način srodnim romanima i filmovima. U istraživanju objavljenom godinu dana kasnije Šauperl (2013) je uspoređivala koje strukturne elemente u anotacijama uključuju izdavači, knjižničari, teoretičari književnosti i čitatelji. Rezultati su pokazali da sve navedene skupine pisaca anotacija uključuju sljedeće strukturne elemente: priču, podatke o autoru, žanr, osobno iskustvo čitanja književnog djela i ocjene (nagrade, osobne ocjene).

Značajno je i pitanje sadržajnog opisa književnosti u katalogu. Šauperl (2009) u članku znakovitog naslova „Matilda, gdje si?“ otvara pitanje sadržajnog opisa književnosti za mlade u slovenskom katalogu i katalogima susjednih zemalja. To je posebno zanimljivo jer je internetski portal Dobreknjige.si trenutno namijenjen predstavljanju književnih djela za odrasle čitatelje i adolescente (razina M). Planira se i razvoj segmenta s dječjom literaturom, s primjereno prilagođenim sučeljem. Uočene su sličnosti i razlike u sadržajnom opisu književnosti za mlade za pet svjetski poznatih djela u pet kataloga: Knjižnice Otona Župančiča Ljubljana, Gradske knjižnice u Grazu (Stadtbibliothek Graz) i zajedničkim katalogima knjižnica u Goričkoj pokrajini u Italiji (Sistema bibliotecario della Provincia di Gorizia) te u Karlovačkoj županiji u Hrvatskoj (Skupni katalog knjižnica Karlovačke županije). Dodana je i British Library. Utvrđeno je da su najčešće klasifikacijske oznake, dok su predmetne oznake i anotacije rjeđe. Klasifikacijske i predmetne oznake obično opisuju nacionalnu pripadnost autora, književnu vrstu i publiku kojoj je djelo namijenjeno. Anotacije sadrže nešto više sadržaja, odnosno priče. One mogu pružiti informacije o iskustvima čitanja, o autoru i načinu na koji je djelo nastalo. Bila bi poželjna veća ujednačenost unutar kataloga i među njima.

2.2. Dobreknjige.si i Priručnici za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade

Portal Dobreknjige.si (2022) je internetski portal s preporučenom literaturom namijenjenom promicanju dobrog štiva. Njegovu pouzdanost, nepristranost i ažurnost jamče slovenske narodne knjižnice u suradnji s književnim kritičarima te čitateljicama i čitateljima, korisnicima internetskog portala o dobrim knjigama. Internetski portal namijenjen je svima koji u poplavi literature za sebe traže nešto „stvarno dobro“. Internetski portal Dobreknjige.si razvija se s vremenom i nastoji prezentirati dobru literaturu dostupnu na slovenskom jeziku, ali tako da težište izbora bude na suvremenoj, najnovijoj književnosti. Sadržaj internetskog portala namijenjen je svim čitateljima i stoga uključuje kako vrhunska tako i manje za-

htjevna djela koja, prema knjižničarima, ipak mogu biti izvor čitateljskog rasta, a ističe i djela koja se ne promoviraju na tržištu i trebaju pomoć u pronalaženju svog puta do čitatelja. Njegova su posebnost moduli pretraživanja koji čitatelju olakšavaju odabir i promišljenom raznolikošću otvaraju nove poglede na književnost i raznim ga putovima vode do najprikladnije knjige. Anotacijama ili napomenama o sadržaju, naslovnica, opisima iz vlastitih iskustava, informacijama o nagradama, mišljenjima i ocjenama čitatelja, književnim kritikama, oznakama tema, izravnim poveznicama na elektroničke knjige i nizom prikladnih poveznica čini nadopunu klasičnom knjižničnom katalogu. Portal *Dobreknjige.si* pokrenule su 2014. godine Središnja knjižnica Srečka Vilhara Koper i Gorička knjižnica Franca Bevka Nova Gorica u partnerstvu sa središnjim knjižnicama Obalno-kraške i Goričke regije. Povezivanje većine slovenskih narodnih knjižnica ubrzo je preraslo u zajednički nacionalni projekt. Projekt je sufinanciran sredstvima Ministarstva kulture Republike Slovenije.

Dobreknjige.si: priručnik za unos sadržaja na portal (slov. Dobreknjige.si: priručnik za vnos vsebin na portal) (2021: 2) navodi sljedeće kriterije za odabir materijala prikladnog za unos na portal:

- ispunjavanje osnovnih izdavačkih standarda: publikacija mora sadržavati podatke o uredniku, lektoru (iznimno je dopušteno izdavanje nelektorirane knjige samo ako je jezično besprijekorna), dizajneru i prevoditelju (ovisno o izvoru), ilustratoru (ovisno o specifičnosti); dok poučna knjiga mora sadržavati i podatke o recenzentu koji je obavio recenziju
- kvaliteta
- slovenski jezik
- književne, poluknjiževne i druge vrste i žanrovi, osobito u području humanističkih znanosti koji pomažu u razvijanju refleksije i samorefleksije, a time i osobne svijesti i osjećaja društvene odgovornosti
- odrasli i adolescenti kao ciljna skupina.

Dobreknjige.si: Priručnik za unos sadržaja na portal (ibid.: 21), međutim, navodi da tekst treba biti autorsko djelo osobe koja ga unosi te da mora sadržavati najmanje 800 znakova s razmacima (otprilike 9 redaka) i najviše 3000 znakova s razmacima. Anotacija također ne bi trebala biti negativna. Anotacija bi trebala pokazati o čemu se radi u knjizi, zašto smo je odlučili uvrstiti na portal *Dobreknjige.si* i čime može pridonijeti čitatelju (bez objavljivanja cijele radnje).

Što se pak sadržaja anotacije tiče, *Dobreknjige.si: Priručnik za unos sadržaja na portal* (ibid.: 22) navodi sljedeće strukturne elemente:

- opis autora (povijest objavljivanja njegovih djela, nacionalnost autora); možemo navesti i ilustratore i druge suradnike ako je njihov udio u stvaranju velik; u slučaju prijevoda može se navesti izvorni naslov

- okolnosti nastanka, druge posebnosti djela, zanimljivosti (npr. „Kritičari su ga opisali kao kulturni fenomen skriven u zabavnom i ugodnom štivu...“, „Svjetski hit, koji je do sada objavljen u 23 zemlje...“)
- opis književnog lika ili likova
- mjesto i vrijeme događaja
- čitateljev doživljaj čitanja
- struktura djela (spominjanje početka romana ili njegovog opsega)
- možemo opisati zbirku ili ciklus kojem pripada (npr. *Andeli i demoni* su preteča *Da Vincijevog koda*, trilogija *Gospodar prstenova*)
- možemo spomenuti kako je knjiga prihvaćena u javnosti
- izdanja i prijevodi (ako je djelo doživjelo više izdanja i prijevoda u Sloveniji)
- adaptacije (npr. film)
- položaj romana u povijesti književnosti (književnopovijesni elementi koji su utjecali na nastanak djela)
- informacije o važnosti djela.

Priručnici za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade (slov. *Priručniki za branje kakovostnih mladinskih knjig*) jesu godišnji priručnici koji od 1998. godine na pregledan i sustavan način prikazuju produkciju knjiga za mlade u godini na koju se odnose (abeceda, čitateljske skupine, dobne razine, stručne skupine); sustavno u smislu prezentacijskih skupina od najjednostavnijih knjiga za igru do visokointelektualnih tekstova (Gradska knjižnica Ljubljana, 2022).

Gradska knjižnica Ljubljana od 1972. godine radi na anotacijama, odnosno napomenama o sadržaju knjiga za mlade.

Zanimljivo, nigdje u priručnicima nije napisano kako su anotacije sastavljene. Sastavljači anotacija imaju svoje oznake kako bi se znalo tko je pripremio određenu anotaciju ili napomenu o sadržaju. A u osobnoj korespondenciji² s kolegama iz Pionirske – Centra za književnost za mlade i knjižničarstvo, koji djeluje u sklopu Gradske knjižnice Ljubljana rečeno je da anotacije za knjige koje su dobile „Zlatnu krušku“ sadrže do 900 znakova s razmacima.

Priručnik svojim ustrojstvom prati zanimanja čitatelja od predčitateljskog razdoblja do stasanja u skupinu mladih čitatelja. Samo su najkvalitetnije knjige anotirane, a najbolje od najboljih označene su oznakom „Zlatne kruške“. To je oznaka kvalitete knjiga za djecu i mlade. Prema uredništvu koje svake godine izrađuje *Priručnik za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade*, one knjige koje se sadržajno i izvedbeno ističu svrstavaju se u izvrsna izdanja godine i stječu pravo na oznaku „Zlatne kruške“. Među izvrsnim izdanjima biraju se najbolje četiri knjige u četiri

² E.mail, srpanj 2022. Arhivirala autorica.

različite kategorije koje dobivaju četiri nagrade: za izvorno djelo slovenske književnosti za mlade, za izvornu slovensku poučnu knjigu za mlade, za prevedeno djelo književnosti za mlade, za prevedenu poučnu knjigu za mlade (Gradska knjižnica Ljubljana, 2022).

3. ISTRAŽIVANJE

3.1. *Pristup analizi sadržaja*

Kao metoda istraživanja korištena je analiza sadržaja. Metodom analize sadržaja nastojalo se utvrditi strukturu anotacija koja će mladim odraslim čitateljima pružiti najprikladnije informacije o književnim djelima.

Analiza sadržaja jest istraživačka metoda kojom u prikupljenim podacima tražimo i uočavamo obrasce ponašanja ili događaja. Izvodimo je na tekstu, slici ili zvuku. Jedinica analize može biti rečenica, jedinica govora ispitanika ili osobe koja se promatra (npr. odgovor na pitanje), slika ili niz slika itd. Definira je sam istraživač u analizi. Svaka se jedinica tijekom analize označava jednim ili više pojmova koji tu jedinicu određuju kao jedinicu. Ta jedinica svjedoči o odabranom događaju ili ponašanju. Tijekom označavanja stvara se shema kodiranja koja se može odrediti i unaprijed kada istraživač zna što treba tražiti u podacima, dakle, kada nije riječ o eksplorativnom istraživanju. Rezultat istraživanja jest određivanje obrazaca događaja ili ponašanja ilustriranih učestalošću i slijedom pojavljivanja pojedinih kodova. Istraživanje se stoga provodi upisivanjem teksta, slike i/ili zvuka dobivenih promatranjem u detaljan opis opažanja, odnosno u tekst (prijepis ili engl. *verbal protocol*) (Šauperl, 2005: 155–158).

Analiza teksta anotacija provedena je pažljivim promatranjem onoga što se događa u pisanom tekstu. Obratili smo pozornost na pojmove koji su opisivali attribute sadržaja i označavali ih kodovima. Tako je stvorena shema kodiranja, svojevrsno stvarno kazalo analiziranog teksta. I u našem smo istraživanju krenuli s unaprijed pripremljenom shemom kodiranja koja se tijekom istraživanja mijenjala. Shema kodiranja razvija se i ako se analiza započne formiranom shemom kodiranja. Takav je primjer npr. analiza sažetaka u kojoj nas zanima sadrže li sažeci sve informacije koje zahtijeva norma *ISO 214: Dokumentacija – sažeci za publikacije i dokumentaciju* (ISO 214, 1997; Jamar i Šauperl, 2013). Sljedeći je korak analize određivanje učestalosti i obrazaca pojavljivanja pojedinih kodova. To se može učiniti točnim poznavanjem podataka ili statističkim metodama. Statističke metode mogu se koristiti samo u slučajevima kada imamo dovoljno veliku količinu podataka. Naše istraživanje nije bilo dovoljno veliko za statističke metode.

White i Marsh (2006: 30) navode osnovne korake koji bi trebali biti dio svakog istraživačkog projekta u kojem se kao metoda koristi analiza sadržaja. Koraci su: definirati hipotezu ili hipoteze, definirati odgovarajuće podatke, definirati metodu

uzorkovanja i jedinicu uzorkovanja, definirati uzorak, definirati jedinicu za prikupljanje podataka i jedinicu analize, definirati shemu kodiranja koja omogućuje testiranje hipoteza, kodirati podatke, provjeriti pouzdanost kodiranja, prilagoditi shemu kodiranja (ako je potrebno), analizirati kodirane podatke i zapisati rezultate. U nastavku ćemo slijediti taj plan uz neke prilagodbe.

3.2. Istraživačka pitanja

Kako bismo ostvarili cilj istraživanja, odnosno što dosljednije odredili odgovarajuće strukturne elemente za pisanje anotacija za književna djela za mlade odrasle čitatelje, postavili smo si tri istraživačka pitanja:

- Koje strukturne elemente možemo naći u anotacijama koje slovenski knjižničari pripremaju za knjige namijenjene mladima?
- Koliko strukturnih elementa možemo naći u anotacijama koje slovenski knjižničari pripremaju za knjige namijenjene mladima?
- Koje su razlike među anotacijama koje su slovenski knjižničari pripremili za knjige namijenjene mladima objavljenim na portalu Dobreknjige.si (2022) te u priručnicima za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade koje svake godine izdaje Pionirska – Centar za književnost za mlade i knjižničarstvo, Gradska knjižnica Ljubljana (2022)?

3.3. Uzorak i podaci

Za analizu je bilo odabrano 60 anotacija iz priručnika za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade i 60 anotacija s portala Dobreknjige.si. U tablici 1 može se vidjeti iz kojih su priručnika za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade odabrane anotacije – *Zajedno* (slov. *Skupaj*), 2021; *O crtama i rupama* (slov. *O črtah i luknjah*), 2020; [*Alfa*], 2019; *Jedan je svijet* (slov. *Eden je svet*), 2018; *Oslobođeni vrisci* (slov. *Odklenjeni kriki*), 2017) te koliko je anotacija odabrano iz svakog priručnika. Naravno, sve knjige za koje su pripremljene odabrane anotacije označene su oznakom M, što znači da su prikladne za mlađe odrasle osobe starije od 14 godina. Ranije smo spomenuli da su u priručnicima anotirane samo najkvalitetnije knjige. Iz tablice 1 vidljivo je i koliko je knjiga za koje su napravljene anotacije dobilo „Zlatnu krušku“. Anotacije su odabrane iz priručnika koji su uključivali pregled produkcije knjiga za mlade od 2016. do 2020. godine. Odabrane anotacije iz priručnika napisalo je jedanaest različitih osoba, devet žena i dva muškarca. Svi su uključeni u rad Pionirske – Centra za književnost za mlade i knjižničarstvo, koji djeluje u sklopu Gradske knjižnice Ljubljana.

Tablica 1. Anotacije iz priručnika za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade

Priručnik	Broj anotacija	Zlatna kruška
Zajedno	10	10
O crtama i rupama	9	9
Alfa	10	10
Jedan je svijet	7	7
Oslobođeni vrisci	24	10
Ukupno	60	46

Na portalu Dobreknjige.si (2022) među omladinskim žanrovima odabrali smo roman za mlade. 1. 5. 2022. godine na portalu se nalazilo 157 anotacija za knjige koje su ispunjavale taj kriterij. Od tih 157 anotacija odabranih je bilo 60 najnovijih prema datumu unosa. Unesene su od 16. 3. 2022. do 11. 4. 2022. Anotacije za knjige unijelo je deset knjižničara iz osam slovenskih narodnih knjižnica (Cankarova knjižnica Vrhinka, Gorička knjižnica Franca Bevka, Knjižnica Kočevje, Knjižnica Ksavera Meška Slovenj Gradec, Lavričeva knjižnica Ajdovščina, Mariborska knjižnica, Gradska knjižnica Ljubljana, Općinska knjižnica Jesenice). Iz Goričke knjižnice Franca Bevka anotacije je unijelo troje knjižničara te po jedan iz ostalih. Anotacije su uglavnom unosile žene i samo jedan muškarac.

Među podacima o knjigama za koje se unose anotacije na portal Dobreknjige.si i koje su uključene u priručnike, nalaze se i ključne riječi. Uz pomoć softvera Sketch Engine (2022) provjerili smo koje su riječi najčešće među ključnim riječima. Softver Sketch Engine korišten je kako ne bismo morali ručno raditi analizu. Ključne riječi mogu se sastojati od nekoliko riječi, a uz pomoć softvera Sketch Engine provjeravali smo samo učestalost pojedinih riječi. Te pojedinačne riječi bile su naša jedinica analize. Time smo dobili pregled o tome koje su teme najčešće obrađivane u knjigama za mlade odrasle čitatelje čije su anotacije uključene u naše istraživanje.

Anotirane knjige iz priručnika bile su popraćene sa 669 ključnih riječi. Dakle u prosjeku to predstavlja jedanaest ključnih riječi po knjizi. S druge strane anotirane knjige s portala bile su popraćene s 429 ključnih riječi. To znači da su bile popraćene s čak 240 ključnih riječi manje od anotiranih knjiga iz priručnika. U prosjeku su anotirane knjige s portala bile popraćene sa 7 ključnih riječi, što znači da su imale u prosjeku 4 ključne riječi manje od anotiranih knjiga iz priručnika. Dakle sveukupno su anotirane knjige popraćene s 1098 ključnih riječi. Kao i anotacije, ključne riječi opisuju sadržaj djela.

3.4. Shema kodiranja

Kako bismo pripremili preliminarnu shemu kodiranja, koristili smo istraživa-nje koje su prije nas proveli Šauperl i suradnici (Šauperl et al., 2007). U sljedećem koraku usporedili smo ih s uputama za izradu anotacija na portalu Dobreknjige.si.

Shema kodiranja odabranih anotacija objavljenih na internetskom portalu Do-breknjige.si i u priručnicima za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade (tablica 2) sa-stoji se od dvanaest strukturnih elemenata koji su se pojavili u istraživanju koje su proveli Šauperl i suradnici (ibid.: 102). U tom je istraživanju predloženo trinaest strukturnih elemenata, a isključili smo ilustraciju jer je ulomak iz knjige svakako uključen u prezentaciju knjige na internetskom portalu Dobreknjige.si. Od struk-turnih elemenata navedenih u Dobreknjige.si: priručnik za unos sadržaja na portal (2021: 21) dodali smo i okolnosti nastanka djela i druge posebnosti djela, kao i položaj romana u povijesti književnosti. Ta dva strukturna elementa, naime, nismo uspjeli svrstati ni u jedan od strukturnih elemenata koji su se pojavili u istraživanju Šauperl i suradnici (2007: 102). Shema kodiranja korištena u našem istraživanju stoga sadrži četrnaest strukturnih elemenata.

Tablica 2. Shema kodiranja

Shema kodiranja za odabrane anotacije		
1.	Tema	A
2.	Doživljaj čitanja	B
3.	Žanr	C
4.	Ocjena	D
5.	Autor	E
6.	Književni lik	F
7.	Mjesto	G
8.	Drugo djelo	H
9.	Opis djela	I
10.	Nagrade	J
11.	Vrijeme	K
12.	Struktura	L
13.	Okolnosti nastanka djela i druge posebnosti djela	M
14.	Položaj romana u povijesti književnosti	N

3. 5. Rezultati

Uz pomoć softvera Sketch Engine (2022) došli smo do rezultata da se najčešće kao dijelovi ključnih riječi pojavljuju sljedeće riječi: prijateljstvo (54), adolescenti (45), odnosi (36), obitelj (33), odrastanje (30), djevojke (28), i (26), ljubav (22), nasilje (20), u (19), književnost (18), međuljudski (16), škole (16), omladinski (16), sestre (15), dječaci (15), avanture (15), obiteljski (15), majke (14), braća (13), rat (12), preživljavanje (11), djeca (11), poremećaji (11), samopouzdanje (11), izbjeglice (10). Iz rezultata se može zaključiti da su djela uglavnom usmjerena na rješavanje problema.

3.5.1. Duljina anotacija

Odabrane anotacije iz priručnika za čitanje kvalitetnih knjiga za mlade sadrže u prosjeku 146 riječi i 7 rečenica. S druge strane anotacije s portala Dobreknjige.si (2022) sadrže u prosjeku 232 riječi i 16 rečenica. Tako su anotacije iz priručnika u prosjeku 86 riječi kraće od onih objavljenih na portalu. Anotacije iz priručnika sadrže u prosjeku 9 rečenica manje od anotacija objavljenih na portalu. Anotacije iz priručnika u prosjeku sadrže 23 riječi po rečenici, a anotacije s portala 17 riječi po rečenici, što znači da anotacije s portala sadrže u prosjeku 6 riječi u rečenici manje od anotacija iz priručnika, unatoč činjenici da su anotacije iz priručnika u prosjeku kraće i sadrže manje rečenica od anotacija s portala.

3.5.2. Strukturni elementi

Anotacije obuhvaćene našim istraživanjem podijeljene su u rečenice i za svaku rečenicu posebno smo odredili koji se strukturni element ili elementi u njoj nalaze. Zatim smo za svaku anotaciju posebno utvrđivali koje smo strukturne elemente u njoj pronašli. Međutim nije nam bilo važno u koliko se rečenica unutar anotacije javlja pojedini strukturni element. Rečenica je bila naša jedinica analize. Shema kodiranja i strukturni elementi objašnjeni su u poglavlju 3.4.

Anotacije iz priručnika i portala u prosjeku sadrže šest strukturnih elemenata. Iz tablice 3 vidi se da su strukturni elementi koji su u prosjeku najčešće prisutni u anotacijama iz priručnika i portala opis djela, književni lik i tema. Nakon toga slijede strukturni elementi okolnosti nastanka djela i druge posebnosti djela te ocjena. Rezultati su također pokazali da su svi strukturni elementi prisutni u barem jednoj od anotacija uključenih u studiju. U anotacijama sljedeći strukturni elementi pojavili su se manje od trideset puta: položaj romana u povijesti književnosti, vrijeme, nagrade i struktura.

Anotacije iz priručnika sadrže u prosjeku šest strukturnih elemenata. Anotacije s portala sadrže u prosjeku pet strukturnih elemenata. Iz tablice 3 vidljivo je da su u anotacijama iz priručnika najčešći strukturni elementi opis djela, književni lik, ocjena, tema, okolnosti nastanka djela i druge posebnosti. U anotacijama s portala

najčešći su strukturni elementi opis djela, književni lik, tema i okolnosti nastanka djela i druge posebnosti. Kako u anotacijama s portala tako se i u anotacijama iz priručnika na posljednja četiri mjesta nalaze položaj romana u povijesti književnosti, vrijeme, nagrade i struktura. Unatoč činjenici da su anotacije iz priručnika u prosjeku kraće i sadrže manje rečenica od anotacija s portala, nisu uočene značajne razlike u prisutnosti strukturnih elemenata.

Tablica 3. Strukturni elementi sheme kodiranja koje se nalaze u anotacijama iz priručnika i s portala Dobreknjige.si

Strukturni elementi			Ukupno	Priručnici	Portal
1.	A	Tema	70	37	33
2.	B	Doživljaj čitanja	35	14	21
3.	C	Žanr	39	21	18
4.	D	Ocjena	58	38	20
5.	E	Autor	55	27	28
6.	F	Književni lik	97	44	53
7.	G	Mjesto	35	15	20
8.	H	Drugo djelo	44	26	18
9.	I	Opis djela	114	55	59
10.	J	Nagrade	16	7	9
11.	K	Vrijeme	10	7	3
12.	L	Struktura	21	12	9
13.	M	Okolnosti nastanka djela i druge posebnosti djela	69	37	32
14.	N	Položaj romana u povijesti književnosti	1	1	0

Također smo analizirali strukturne sheme. Strukturne sheme prikazuju kombinacije strukturnih elementa u rečenici. Rezultati su pokazali da je anotacijama iz priručnika i s portala ponovljeno četrnaest strukturnih shema. Ponovljene strukturne sheme prikazane su u tablici 4. Pojavilo se 105 strukturnih shema, od kojih je trinaest ponovljeno dvaput, a jedna triput. To znači da je ponovljeno 13 % svih strukturnih shema. Samo 13 % ponavljanja strukturnih shema znači da autori anotacija u svojoj izradi ne koriste jedinstven sustav. Još veća razlika nastaje ako se

posebno osvrnemo na ponavljanje strukturnih shema u anotacijama iz priručnika i u anotacijama s portala. U anotacijama iz priručnika ponovljena je samo jedna od 59 strukturnih shema, što predstavlja 2 %. U anotacijama iz portala od 55 strukturnih shema ponovilo se pet shema (četiri dvaput i jedna triput), što predstavlja 9 %. Prema rezultatima, anotacije iz priručnika napisane su još manje ujednačeno od anotacija s portala.

Tablica 4. Ponovljene strukturne sheme kodiranja koje se nalaze u anotacijama iz priručnika i s portala Dobreknjige.si

Strukturna shema	Ukupno ponavljanja	Ponavljanja u priručnicima	Ponavljanja na portalu
A, B, C, F, G, I	2		2
A, C, E, F, I, M	2		
A, C, F, H, I, M	2		
A, D, E, F, I	2		
A, D, F, G, I	2		
A, F, G, H, I, K, M	2	2	
A, F, H, I, M	2		2
A, G, I	2		2
A, I, M	2		
B, E, F, I	3		3
C, D, E, F, H, I, J, M	2		
C, D, E, F, I, M	2		2
D, E, F, H, I, M	2		
E, F, H, I	2		

Primjer kodiranja jedne od anotacija³ prikazan je u tablici 5.

³ Anotacija na slovenskom jeziku dostupna je na: <https://www.dobreknjige.si/Knjiga.aspx?knjiga=8832>

Tablica 5. Primjer kodiranja jedne od anotacija iz portala (Cundrič, M.: *Rebeka i Robert*)

1.	Autorica romana za mlade <i>Rebeka i Robert</i> je Magdalena Cundrič.	C, E
2.	Rođena je na Bledu, a živi u Jesenicama.	E
3.	34 godine predavala je engleski i njemački jezik u Gimnaziji Jesenice, a u tom razdoblju bila je i ravnateljica.	E
4.	Udana je za pjesnika, književnika, esejista, dramatičara i slikara Valentina Cundriča.	E
5.	U romanu <i>Rebeka i Robert</i> Rebeka i Robert pričaju nam priču o svom odrastanju svaki iz svog kuta gledanja.	F, I
6.	Poznaju se od rođenja, bili su najbolji prijatelji i nerazdvojni.	I
7.	Ali odrastanje nije uvijek najugodnije.	I
8.	Sa sobom donosi priče o prekidima i sklapanju prijateljstava, prvim ljubavima, tinejdžerskom buntu, kriminalu.	I
9.	Robertov otac također je ubijen u misiji u Afganistanu.	I
10.	Odrastanje i životni događaji malo su razdvojili Roberta i Rebeku.	I
11.	S jedne strane pratimo priču Rebeke i njezine dvije prijateljice koje su je izdale.	I
12.	Barem jedna.	I
13.	No dobila je novu prijateljicu Esin, inače izbjeglicu.	F, I
14.	S druge strane Robert se sve više druži sa Zdravkom.	I
15.	Ispostavilo se da se posebno Zdravkov brat bavi kriminalom.	F, I
16.	Zdravko plaća cijenu za to.	F, I
17.	Veliku.	I
18.	Teške životne kušnje ponovno zbližavaju Roberta i Rebeku.	I
19.	Shvaćaju što je zaista važno u životu, a to je njihova ljubav.	I
20.	Sve što trebamo jest ljubav.	I
21.	Zanimljivo, napeto tinejdžersko štivo, smješteno u aktualno vrijeme pandemije.	D
22.	Roman za mlade objavljen je u zbirci Sprejeto Kulturnog centra Maribor	M

U ovoj anotaciji teško je razlikovati među strukturnim elementima književni lik i opis djela jer Rebeka i Robert pričaju priču o sebi, ali to ne utječe na rezultate kodiranja.

3.6. Rasprava i zaključno o istraživanju

Rezultati su pokazali da je velika razlika u duljini anotacija među anotacijama iz priručnika i onih objavljenih na portalu Dobreknjige.si. Značajne razlike u prisutnosti strukturnih elemenata nisu uočene. Sve anotacije u prosjeku sadrže šest strukturnih elemenata. Najčešći su sljedeći strukturni elementi: opis djela, književni lik, tema, okolnosti nastanka djela i druge posebnosti djela, ocjena i autor. To je također predložena strukturna shema za anotacije nakon našeg istraživanja.

Istraživanjem je dokazano (Šauperl, 2013) da u anotacije nakladnici, knjižničari, teoretičari književnosti i čitatelji uključuju sljedeće strukturne elemente: opis djela, autor, žanr, doživljaj čitanja i ocjenu. Te je strukturne elemente Šauperl (cf. ibid.) predložila kao standardne strukturne elemente strukturne sheme za anotacije. Rezultati su pokazali da su i u našem istraživanju prisutni strukturni elementi koje spominje Šauperl, ali nisu svi bili među najčešće prisutnima.

Dakle imamo dvije predložene strukturne sheme za anotacije. Predložimo testiranje koja od dviju predloženih strukturnih shema za anotacije bolje odgovara čitateljima: strukturna shema koju je predložila Šauperl (2013) ili ona predložena u ovom istraživanju? U svakom slučaju, potrebno je nastaviti istraživanje anotacija namijenjenih mladima kako bi im se svrnulo pozornost na knjige koje bi im mogle promijeniti život.

Zahvala

Zahvaljujem dr. Alenki Šauperl, redovitoj profesorici, na konstruktivnim komentarima na nacrt ovog članka.

LITERATURA

- [Alfa]. (2019). *[Alfa]. Priručnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2019: Pregled knjižne produkcije za mladino iz leta 2018* Ljubljana: Mestna knjižnica, 2019. [citirano 2022-07-16]. Dostupno na: <https://www.mklj.si/gradivo/2019-%ce%b1/>
- Agosti, M.; G. Bonfiglio-Dosio, and N. A. Ferro (2007). Historical and contemporary study of annotations to derive key features for system design. *International Journal on digital libraries*, 8, 1: 1–19.
- ANSI/NISO Z39.14-1997. *Guidelines for abstracts*. Bethesda: NISO, 1997.

- Bowman, J. H. (2007). Annotation: A Lost art in cataloguing. *Cataloguing & Classification Quarterly*, 44, 1/2: 95–111.
- COMARC/B (2022). *COMARC/B: Format za bibliografske podatke: Priročnik za uporabnike*. Maribor: IZUM.
- Dobreknjige.si. (2022). Koper: Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper. [citirano 2022–06–14]. Dostupno na: <https://www.dobreknjige.si/>
- Dobreknjige.si (2021). *Dobreknjige.si: Priročnik za vnos vsebin na portal*. Verzija 5. Koper: Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper.
- Eden je svet (2018). *Eden je svet: Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2018: pregled knjižne produkcije iz leta 2017*. Ljubljana: Mestna knjižnica, 2018. [citirano 2022–07–16]. Dostupno na: <https://www.mklj.si/gradivo/2018-eden-svet/>
- Ilich, I. (2007). *Knjiga*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- ISO 214:1976, *Documentation – Abstracts for publications and documentation*. Geneva: ISO, 1976.
- Jamar, N. in Šauperl, A. (2013). Zgradba izvlečkov: Logična struktura izvlečkov na področju tehniških znanosti. *Knjižnica*, 57, 2/3, 111–126.
- Logar, J. (1970). *Uvod v bibliografijo*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Mihajlov, A. I. in Giljarevskij, R. S. (1975). *Uvodni tečaj o informatiki / dokumentaciji* [Ljubljana]: Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani.
- O črtah in luknjah (2020). *O črtah in luknjah: Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2020: Pregled knjižne produkcije za mladino iz leta 2019*. Ljubljana: Mestna knjižnica, 2020. [citirano 2022–07–16]. Dostupno na: <https://www.mklj.si/gradivo/2020-o-crtah-in-luknjah/>
- Odklenjeni kriki (2017). *Odklenjeni kriki: Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2017: Pregled knjižne produkcije za mladino iz leta 2016*. Ljubljana: Mestna knjižnica. [citirano 2022–07–16]. Dostupno na: <https://www.mklj.si/gradivo/2017-odklenjeni-kriki/>
- Saarti, J. (2000). Taxonomy of novel based on empirical findings. *Knowledge Organization*, 27, 4: 213–220.
- Skolnik, H. (1979). Historical development of abstracting. *Journal of Chemical Information and Computer Sciences*, 19, 4: 215–218.
- Skupaj (2021). *Skupaj: Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2021: pregled knjižne produkcije za mladino iz leta 2020*. Ljubljana: Mestna knjižnica.
- Šauperl, A. (2005). Kvalitativne raziskovalne metode. In: *Raziskovalne metode v bibliotekarstvu, informacijski znanosti in knjigarstvu*. (Str. 149–162). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
- Šauperl, A. et al. (2007). Opombe o vsebini kot dopolnilo vsebinskega opisa leposlovja. *Knjižnica*, 51, 3/4: 97–115. [citirano 2022–06–14]. Dostupno na: <http://www.dlib.si/>

details/URN:NBN:SI:DOC-6P1K6LO7/?query=%27keywords%3d%27%a1auperl+opombe+o+vsebini%27&pageSize=25&relation=Knji%27benica.

Šauperl, A. (2009). Matilda, kje si?: Vsebinski opis mladinskega leposlovja v slovenskem katalogu in katalogu sosednjih dežel. *Knjižnica*, 53, 1/2: 165–177.

Šauperl, A. (2012). Pinning down a novel: characteristics of literary works as perceived by readers. *Library Review*, 61, 4: 286–303.

Šauperl, A. (2013). Four views of a novel: Characteristics of novels as described by publishers, librarians, literary theorists, and readers. *Cataloging & Classification Quarterly*, 51, 6: 624–654.

Weil, B. H.; I. Zarembek and H. Owen (1963). Technical abstracting fundamentals. I. Introduction. *Journal of Chemical Documentation*, 3, 2(1963), 86–89.

White, M. D and Marsh, E. E. (2006). Content analysis: A Flexible methodology. *Library Trends*, 55, 1: 22–45.

Mrežni izvori

Merriam-Webster online dictionary. [citirano 2022–06–14]. Dostupno na: <http://www.merriam-webster.com/dictionary>

Mestna knjižnica Ljubljana (2022). Ljubljana: Mestna knjižnica. [citirano 2022–06–14]. Dostupno na: <https://www.mklj.si/>

Sketch Engine (2022). Brighton: Lexical Computing Limited. [citirano 2022–06–14]. Dostupno na: <https://www.sketchengine.eu/>